

TROGIR

sarkofazi, stupovi i kapiteli. Od kipova je najljepši onaj što prikazuje Bakha (Arheološki muzej u Splitu). Uz glavni trg, na JZ strani nalaze se ostaci ant. foruma.

Većina crkava u gradu, polju i okolici nastala je na mjestu ranokršćanskih crkava (katedrala, samostanska crkva Sv. Ivana Krstitelja; temelji crkve Sv. Dujma nađeni su ispod sadašnje samostanske crkve Sv. Nikole; na crkvi Sv. Barbare—Sv. Martina ugrađeni su ranokršć. ulomci; kasnoant. sarkofazi nađeni su uz ruševine crkve Sv. Marije). Ranokršć. ulomaka ima i drugdje u gradu, a grobljanska bazilika s nekropolom nalazila se na kopnu (položaj Travarica).

U ranome srednjem vijeku održao se život unutar kasnoant. zidina, pa u XI. st. oživljava graditeljska aktivnost. Iz toga su doba ostaci šesterolisne kupolne crkve Sv. Marije od Trga; na mjestu njezina atrija, u sadašnjoj crkvi Sv. Sebastijana, ispod tornja gradskoga sata otkopana su tri sarkofaga. Crkva Sv. Martina (Sv. Barbare) trobrodna je bazilika a datira se u XI. st.; natpis na ostatku oltarne pregrade spominje donatoricu Dobricu. Ranosrednjovjekovnih crkvice ima i u okolici; na Čiovu je Gospa »pokraj mora«; na kopnu u polju nalaze se u ruševinama ostaci Sv. Danijela (Sudaniel). — Mnogobrojni kameni ulomci s pleternim ukrasima izloženi su u lapidariju Muzeja grada Trogira.

Tijekom XIII—XIV. st. podižu se nove zidine koje slijede crtu antičkih, no mjestimice se njihova linija odmiče tako da je srednjovj. grad ponegdje za jedan blok kuća širi od antičkoga. Postupno u XIV—XV. st. zidine obuhvaćaju i težačko predgrađe zvano Pasike na Z dijelu otočica. Srednjovj. zidine i kule očuvane su djelomično u J dijelu grada; iz XIV. st. je poligonalna kula, naknadno uklopljena u tvrđavu Kamerlengo. — Veći dio današnjih kuća u pov. jezgri nastaje tijekom XII—XIII. st.; očuvani su mnogobrojni romanički, srpasto završeni okviri vrata i prozora. — Izvorni romanički oblik očuvala je jednobrodna crkva Sv. Ivana Krstitelja uz koju se nalazio muški benediktinski samostan. Katedrala Sv. Lovre — nazvana

i Sv. Ivan (trobrodna bazilika s polukružnim apsidadama i otvorenim predvorjem) počinje se graditi oko 1200; u funkciji je već u XIII. st. (u njoj je 1242. pokopan Vilić, unuk kralja Bele III), no ona se i dalje gradi do XV. st. Glavno obilježje katedrali daje romanički stil u kojemu je majstor Radovan zajedno sa svojim suradnicima i nastavljačima isklesao monumentalni glavni portal, najvažnije ostvarenje romaničke skulpture u nas. Radovanu bliskoj radionici mogu se pripisati ciborij i propovjedaonica u unutrašnjosti katedrale. Iznad ciborija pridodani su kipovi »Navještenja«, djelo majstora Mavra iz XIV. st. Sarkofag s likom Sv. Ivana (XIV. st.), rad mlet. radionice de Sanctisa iz 1348, prenesen je iz starije kapele u renesansu. Gotičkoga su stila svodovi što ih 40-ih godina XV. st. zidaju trogirski i mlet. majstori: M. Radoj, Stjepan, M. Gruato, N. Račić. Gruato i Račić su 1438—46. dodali katedrali kapelu Sv. Jerolima. Nakon 1446. sazidana je sakristija s prelomljenim gotičkim svodom. U gotičkome je stilu izvedena rozeta na zap. fasadi. Gotički je stil obilježio prvi i drugi kat zvonika katedrale, uz koje se vežu imena majstora M. Gojkovića i Stjepana. — Crkva dominikanskoga samostana Sv. Dominika podiže se u XIV. st. u gotičkome stilu kao propovjednička dvoranska crkva. Na portalu crkve je reljef Majke Božje s Djetetom, Bl. Augustina Kažotića, njegove sestre Bitkule i Sv. Magdalene, a djelo su mlet. kipara N. Dentea zvanoga Cervo (oko 1372). Uz samostan je klaustar iz XV. st. — Dominikanski samostan s crkvom Sv. Križa na otoku Čiovu također je podignut u gotičkome slogu tijekom prve pol. XV. st. — Gotički stil s kraja XIII, XIV. i prve pol. XV. st. raspoznaje se i na mnogim trogirskim kućama i palačama u graditeljskoj zamisli (sve su češća dvorišta, zgrade su prostranije), u tipologiji otvora, profilacija, vijenaca te u bogatijoj kiparskoj oprepi, poglavito grbova. Gotičkome stilu pripada i stubište Gradske vijećnice.

Iz romaničkoga je razdoblja ostala očuvana slika »Majke Božje s Djetetom« (Umjetnička zbirka samostana Sv. Nikole); kasnoj romanici